

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU5

Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2025 inom utgiftsområde 27 som uppgår till ca 47,8 miljarder kronor. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om att bemyndiga regeringen att ingå de ekonomiska åtaganden som följer av EU-budgeten för budgetåret 2025. I betänkandet behandlar utskottet även ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2024/25. Motionsyrkandet avstyrks.

I betänkandet finns en reservation (C).

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:1 inom utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen.

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Budgetprocessen i riksdagen	4
Betänkandets disposition	5
Utskottets överväganden.....	6
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 27	6
Statens budget inom utgiftsområde 27	10
Frågor om Europeiska unionens budget	14
Reservation	17
Frågor om Europeiska unionens budget, punkt 2 (C)	17
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Propositionen	18
Motion från allmänna motionstiden 2024/25	18
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens anslagsförslag.....	19

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Statens budget inom utgiftsområde 27

a) Anslaget för 2025

Riksdagen anvisar anslaget för 2025 inom utgiftsområde 27 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 27 punkt 2.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå de ekonomiska åtaganden som följer av EU-budgeten för budgetåret 2025.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 27 punkt 1.

2. Frågor om Europeiska unionens budget

Riksdagen avslår motion

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 38.

Reservation (C)

Stockholm den 12 december 2024

På finansutskottets vägnar

Edward Riedl

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Edward Riedl (M), Mikael Damberg (S), Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD), Björn Wiechel (S), Jan Ericson (M), Ingela Nylund Watz (S), Charlotte Quensel (SD), Eva Lindh (S), Hans Eklind (KD), Martin Ådahl (C), David Perez (SD), Janine Alm Ericson (MP), Peder Björk (S), Adam Reuterskiöld (M), Ilona Szatmári Waldau (V) och Anna Starbrink (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2024/25:1 i de delar som gäller utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen och ett motionsyrkande från allmänna motionstiden 2024/25. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2025.

Under beredningen av ärendet överlade utskottet med statssekreterare Johanna Lybeck Lilja, Finansdepartementet, om EU:s årsbudget för 2025 den 11 juni och 7 november 2024. Utskottet överlade även med statssekreterare Johanna Lybeck Lilja om ansvarsfrihet i fråga om kommissionens genomförande av EU:s budget för 2022 den 29 februari 2024. Vidare överlade utskottet med statssekreterarna Christian Danielsson, Statsrådsberedningen, och Johanna Lybeck Lilja om halvtidsöversynen av EU:s långtidsbudget för perioden 2021–2027 den 7 juli 2023. Dessutom har Europeiska revisionsrättens ledamot Hans Lindblad informerat utskottet, tillsammans med EU-nämnden, om Europeiska revisionsrättens årsrapport om genomförandet av EU:s budget för 2023. Informationen gavs den 28 november 2024.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Rambeslutsprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2025 för utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen till 47 761 911 000 kronor (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). I detta betänkande föreslår finansutskottet för riksdagen vilka medel som bör anvisas till anslaget. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut. Lagförslag som har en tydlig anknytning till statens budget ska också ingå i beslutet (11 kap. 18 § fjärde och sjätte styckena riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Regeringen ska enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:2023) lämna en redovisning i budgetpropositionen av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 27 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att målet för utgiftsområdet och regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen som gäller statens budget inom utgiftsområde 27. Avslutningsvis behandlas ett yrkande i en motion som väckts under allmänna motionstiden 2024/25. Förslaget i denna motion gäller EU:s budget.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 27

Propositionen

Utgifterna inom utgiftsområde 27 utgörs av Sveriges betalningar till EU-kommissionen för EU-budgeten. EU:s allmänna budget upprättas årligen inom en flerårig budgettram, och den nuvarande ramen omfattar perioden 2021–2027.¹ EU-budgetens utgifter och inkomster ska vara i balans på årlig basis. Inkomsterna utgörs huvudsakligen av avgifter från medlemsstaterna, vilket innebär att EU-budgetens utgiftsnivå i stor utsträckning styr utgiftsnivån för utgiftsområdet.

EU-budgetens utgifter delas in i betalningsbemyndiganden (betalningar) och åtagandebemyndiganden (åtaganden). Ett åtagande som görs i EU-budgeten kan leda till betalningar under det aktuella budgetåret och under kommande år, medan betalningarna motsvarar faktiska utgifter under budgetåret. Avgifterna till EU:s budget benämns EU:s egna medel och regleras i det s.k. beslutet om egna medel.² Det finns fyra typer av egna medel: traditionella egna medel som utgörs av inkomster från den gemensamma tulltaxan, en mervärdesskattebaserad avgift, en avgift baserad på icke materialåtervunnen plast och en avgift baserad på medlemsstaternas bruttonationalinkomst (BNI). Riksdagen godkände det nuvarande beslutet om egna medel i mars 2021 (prop. 2020/21:87, bet. 2020/21:FiU35, rskr. 2020/21:232). Beslutet är sedan den 1 juni 2021 ratificerat av alla EU:s medlemsstater. Sverige har en reduktion på den BNI-baserade delen av avgiften, som för perioden 2021–2027 beräknas uppgå till 777 miljoner euro per år i 2018 års priser.

Målet

Målet för den svenska budgetpolitiken i EU är att prioritera gemensamma utmaningar som mer effektivt hanteras på EU-nivå än av de enskilda medlemsländerna var för sig, exempelvis i fråga om miljö och klimat, forskning, migration, säkerhet och att utveckla den inre marknaden. Det innebär att Sverige ska verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU, där utgifter med ett tydligt europeiskt mervärde prioriteras. Målet innebär även att Sverige ska verka för en mer kostnadseffektiv användning av EU:s budgetmedel (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95:FiU5, rskr. 1994/95:67).

¹ Förordning (EU, Euratom) 2020/2093 av den 17 december 2020 om den fleråriga budgetramen 2021–2027.

² Rådets beslut (EU, Euratom) 2020/2053 av den 14 december 2020 om systemet för Europeiska unionens egna medel och om upphävande av beslut 2014/335/EU, Euratom.

Resultatindikatorer och resultatredovisning

Resultatindikatorer används som stöd för att visa om målet uppfylls. Utifrån ett flertal indikatorer redovisas en helhetsbedömning. Regeringen redovisar att den uppnår målet för utgiftsområdet främst genom förhandlingarna om den fleråriga budgetramen, årsbudgeten och ändringsbudgeterna i Europeiska unionens råd samt genom rådets förhandlingar med Europaparlamentet. I dessa förhandlingar verkar regeringen för goda marginaler till utgiftstaken för åtaganden och betalningar, och för omprioriteringar inom fastställda ramar. Vidare agerar regeringen tillsammans med likasinnade länder för att försöka begränsa budgetpåverkan. Målet för utgiftsområdet styr även regeringens bedömning av om Europeiska kommissionen bör beviljas ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten. Regeringen samråder regelbundet med riksdagens EU-nämnd i frågor som rör årsbudgeten och den fleråriga budgetramen. Resultatuppföljningen för EU-budgeten sköts främst av Europeiska revisionsrätten och kommissionen. Sverige röstar i den årliga ansvarsfrihetsprövningen med resultatuppföljningen som en viktig grund.

Årsbudgeten för 2023 var den tredje årsbudgeten för långtidsbudgeten 2021–2027. Överenskommelsen om långtidsbudgeten innehöll även ett instrument utanför budgettaket, återhämtningsinstrumentet Next Generation EU (NGEU). NGEU består av 750 miljarder euro i 2018 års priser, i syfte att motverka de negativa ekonomiska effekter som EU ställdes inför till följd av covid-19-pandemin. Detta instrument räknas inte in i EU:s årsbudget.

Av regeringens resultatredovisning framgår det bl.a. att EU:s totala åtaganden under 2023 uppgick till 181,8 miljarder euro, inklusive ändringsbudgetar. Betalningarna uppgick till 160,5 miljarder euro, inklusive ändringsbudgetar. I den ursprungliga beslutade budgeten uppgick åtagandena till 186,6 miljarder euro och betalningarna till 168,6 miljarder euro. Under 2023 antogs fyra ändringsbudgetar. Tre av fyra ändringsbudgetar hade direkt effekt på Sveriges avgift till EU 2023. För Sveriges EU-avgift 2023 resulterade ändringarna i budgeten under året i ökade åtagandena om ca 4,8 miljarder euro och minskade betalningar om ca 8,1 miljarder euro. Sammantaget för EU:s gemensamma budget omfattade ändringsbudgetarna minskade åtaganden om ca 143 miljoner euro och ca 3,5 miljarder euro i minskade betalningar.

Utfallet för den svenska EU-avgiften 2023 blev 43,6 miljarder kronor, vilket var 2,3 miljarder kronor lägre än de medel som anvisades i statens budget för 2023. En mer utförlig redogörelse för utfallet finns i regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2023 (skr. 2023/24:101 s. 164–166).

EU:s budget för 2024 antogs formellt av Europaparlamentet den 11 november 2023. Årsbudgeten för 2024 exklusive ändringsbudgetar uppgick till 187,7 miljarder euro i åtaganden och 141,6 miljarder euro i betalningar. Det innebar en ökning av åtaganden om ca 3 procent och en minskning av betalningarna med ca 14 procent, jämfört med 2023 års budget. Minskningarna av betalningarna kan bl.a. förklaras av att programmen från den föregående långtidsbudgeten avslutas och således minskar betalningarna därifrån, samtidigt som den nuvarande långtidsbudgetens har börjat genomföras.

Ökningen av åtagandena för EU:s budget 2024 jämfört med 2023 beror bl.a. på en ökad takt av genomförandet av programmen i den nuvarande perioden 2021–2027.

Under 2023 genomfördes också en översyn av den fleråriga budgetramen för perioden 2021–2027. Kommissionens förslag omfattade flera utgiftsökningar inom områdena fortsatt stöd till Ukraina, hantering av utmaningar inom migration och den externa dimensionen, strategiska tekniker samt räntekostnader för EU:s gemensamma upplåning och för administrativa kostnader. Sammantaget innehöll kommissionens förslag utgiftsökningar om 65,8 miljarder euro, varav 17 miljarder euro i bidrag till Ukraina. Vidare föreslog kommissionen lån till Ukraina om 33 miljarder euro. Den 1 februari 2024 antogs en överenskommelse i Europeiska rådet om översynen i form av slutsatser. Överenskommelsen landade i linje med kommissionens förslag och resulterade i stöd till Ukraina om 17 miljarder euro i bidrag och 33 miljarder euro i lån. EU enades också om andra utgiftsökningar som totalt uppgick till 14,6 miljarder euro. De utgiftsökningar som inte avser stöd till Ukraina finansieras i huvudsak genom neddragningar av andra utgifter.

Regeringen konstaterar i sin bedömning av måluppfyllelsen att de ökande åtagandena om 8,5 miljarder euro i EU-budgeten för 2024 jämfört med 2023 inte är förenliga med Sveriges budgetrestriktiva linje. Dock framför regeringen även att betalningarna i EU-budgeten för 2024 minskade med 14 miljarder euro jämfört med 2023. Betalningarna i EU-budgeten utgörs dels av kvarstående åtaganden från den förra långtidsbudgeten för perioden 2014–2020, dels av nya åtaganden i den nuvarande långtidsbudgeten för perioden 2021–2027. Regeringen har aktivt verkat för omprioriteringar inom den antagna budgeten och drivit en budgetrestriktiv linje. Under 2023 röstade Sverige nej två gånger i budgetrelaterade frågor. Sverige röstade nej i frågan om att bevilja ansvarsfrihet till kommissionen för genomförandet av 2021 års budget med motiveringen att det var allvarligt att kommissionen inte fick en revisionsförklaring utan kritik för alla delar av budgeten och att ett flertal av iakttagelserna i revisionen bedömdes medföra att EU-budgetens exponering för olika risker ökade. Sverige röstade även som enda land nej till frågan om EU:s årsbudget för 2024. Förslaget ansågs sakna tillräckliga marginaler för att kunna möta oförutsedda händelser och stämde därmed inte överens med Sveriges budgetrestriktiva linje. I båda fallen antogs dock förslagen ändå med kvalificerad majoritet.

Under 2024 röstade Sverige ja till översynen av EU:s fleråriga budgetram med motiveringen att utgiftsökningarna av EU:s budget i huvudsak innehöll medel för fortsatt stöd till Ukraina. De utgiftsökningar som inte drivits av stöd till Ukraina finansieras till största delen av neddragningar av andra utgifter i EU-budgeten. Ändringarna av budgetramen för perioden 2024–2027 bedömdes vara förenliga med målen för utgiftsområdet, eftersom det ansågs motiverat med ett gemensamt agerande på EU-nivå för att hantera effekterna av Rysslands invasion av Ukraina.

Sverige har verkat för mer resultatuppföljning inom ramen för målet om ett mer effektivt användande av offentliga medel. Regeringen bedömer att målet uppfyllts genom att Europeiska revisionsrätten och kommissionen fortsätter att bedriva ett intensivt resultatuppföljningsarbete, som bl.a. visat sig genom fler publicerade resultatrapporter. För en mer utförlig redogörelse om detta hänvisas till regeringens skrivelse Verksamheten i Europeiska unionen under 2023 (skr. 2023/24:115 bil. 3).

Sammanfattningsvis bedömer regeringen att resultaten inom området i huvudsak är förenliga med målet för Sveriges budgetpolitik i EU.

Politikens inriktning

Regeringen framhåller att Sverige verkar för att det europeiska samarbetet ska möta aktuella utmaningar som unionen står inför. Den politiska inriktningen för att uppnå Sveriges grundläggande mål för EU-budgeten består av ett fokus på återhållsamhet i fråga om de gemensamma utgifterna samt på att EU-gemensamma utmaningar och ändamålsenliga program ska prioriteras. I detta sammanhang kan särskilt nämnas vikten av att EU fortsätter att prioritera stödet till Ukraina. Regeringen avser att i enlighet med detta verka för restriktivitet vid beredningen av kommande årsbudgetar. Effektivitet och kostnadskontroll kommer att präglade Sveriges inställning vid behandlingen av EU:s årsbudget och löpande EU-budgetrelaterade frågor, för att program som ger ett europeiskt mervärde och rustar både EU och Sverige för framtiden ska kunna prioriteras.

Regeringen anför vidare att Sveriges agerande ska vägledas av principerna om subsidiaritet, europeiskt mervärde, proportionalitet, resultatinriktning, kostnadseffektivitet och en sund ekonomisk förvaltning, där jämställdhetsintegrering utgör en del.

Utskottets bedömning

Målet för den svenska budgetpolitiken härrör från den proposition om budgeteffekter av Sveriges medlemskap i EU som lämnades i oktober 1994 (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95:FiU5, rskr. 1994/95:67). Målet är att Sverige ska verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU. Det innebär även att Sverige ska verka för en kostnadseffektiv användning av EU:s budgetmedel. Sedan 2019 lämnar regeringen en mer utvecklad målformulering (prop. 2019/20:1 utg.omr. 27, bet. 2019/20:FiU5, rskr. 2019/20:133). Utskottet välkomnar att regeringen i budgetpropositionen lämnar en utförlig redogörelse för måluppfyllelsen.

När det gäller de redovisade resultaten för utgiftsområde 27 konstaterar utskottet att regeringen bedömer att resultaten inom området i huvudsak är förenliga med målet för Sveriges budgetpolitik i EU. Utskottet gör ingen annan bedömning.

Statens budget inom utgiftsområde 27

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslaget för 2025 inom utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen enligt regeringens förslag och lämnar det bemyndigande som regeringen begärt.

Propositionen

Propositionen innehåller två förslag inom utgiftsområde 27: dels ett anslag för budgetåret 2025, dels ett bemyndigande till regeringen att ingå de ekonomiska åtaganden som följer av EU-budgeten för 2025.

Anslaget inom utgiftsområde 27

Regeringen föreslår att anslaget får användas för utgifter för betalning av Sveriges avgift till Europeiska unionens allmänna budget. Anslaget får även användas för eventuella krav från kommissionen på dröjsmålsränta på grund av försenade inbetalningar av egna medel.

Regeringen föreslår att riksdagen för 2025 anvisar ca 47,8 miljarder kronor till ett anslag inom utgiftsområde 27, detta efter att avdraget för Sveriges reduktion gjorts enligt EU:s system för egna medel. Den del av EU-avgiften som baseras på inkomster från den gemensamma tulltaxan beräknas uppgå till 6,4 miljarder kronor, och den mervärdesskattebaserade delen av EU-avgiften beräknas uppgå till 7,7 miljarder kronor. Den del av EU-avgiften som beräknas på icke materialåtervunnen plast beräknas uppgå till 1,4 miljarder kronor. Den BNI baserade delen av Sveriges EU-avgift beräknas uppgå till 32,2 miljarder kronor, vilket även inkluderar den beräknade reduktionen av Sveriges EU-avgift för 2025.

Bemyndigande om att ingå ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå de ekonomiska åtaganden som följer av EU-budgeten för budgetåret 2025.

Medlemsstaternas avgifter används för att finansiera EU-budgetens betalningar under innevarande år. De åtaganden som staten ingår på området avser EU-budgetens åtagandebemyndiganden för innevarande år, som kan resultera i betalningar både innevarande och kommande år. Regeringen beräknar att Sverige under 2025 kommer att betala in ca 3 procent av medlemsstaternas totala avgifter till EU för att finansiera årsbudgeten. Förhandlingarna om EU:s årsbudget för 2025 pågick dock fortfarande när propositionen lämnades till riksdagen. Beräkningen av Sveriges andel av medlemsstatsavgifterna ska därför fortfarande ses som en prognos.

Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområde 27

EU-avgiften påverkas av samtliga medlemsstaters egna ekonomiska utveckling. Sveriges, liksom andra medlemsstaters, EU-avgift baseras på prognoser för den ekonomiska utvecklingen. Beroende på hur väl medlemsstaternas prognoser överensstämmer med utfallet kan medlemsstaternas avgift komma att behöva justeras.

Regeringen redovisar i tabell 2.1 utgiftsutvecklingen för utgiftsområdet och konstaterar att Sveriges EU-avgift har minskat från 47,1 miljarder kronor 2020 till 43,5 miljarder kronor 2023. Trots att EU:s gemensamma utgifter har ökat så har Sveriges EU-avgift minskat. Detta förklaras delvis av de ekonomiska effekterna av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina men till största del av att övriga medlemsstaters ekonomier under denna tidsperiod började återhämta sig ekonomiskt efter pandemin. Som följd av detta minskade Sveriges andel av EU:s totala BNI. Därför minskade också Sveriges BNI-baserade avgift till EU. Liknande mönster kan även ses för 2023 men förklaras då också av att EU:s totala utgifter i EU-budgeten minskades.

Utfallet för utgiftsområdet 2023 blev 5 procent lägre än vad som anvisades i statens budget. Detta beskrivs närmare i skrivelserna Årsredovisning för staten 2021 och Årsredovisning för staten 2022 (skr. 2021/22:101 s. 162–164 och skr. 2022/23:101 s. 180–182). Utfallet för utgiftsområdet 2023 var 9,6 procent lägre än för 2022. Det förklaras av att den BNI-baserade avgiften minskade, något som dock motverkades av högre avgifter för de andra komponenterna som utgör EU:s egna medel.

Enligt regeringen finns det betydande risker för att Sveriges EU-avgift utvecklas på ett annat sätt än det som förutses i prognosen. Sveriges avgift beror på storleken på EU:s faktiska utgifter och på hur stor andel av EU:s utgifter som Sverige ska finansiera. Utgiftsprognosen försvåras också av att EU-budgetens utgiftsnivå vid vissa tillfällen justeras under det aktuella budgetåret genom att ändringsbudgetar antas. Därtill kan även tidpunkterna för när EU:s ändringsbudgetar antas och genomförs påverka Sveriges avgift ett annat år än beslutsåret.

Regeringen noterar även att kommissionen i december 2021 presenterade ett förslag om att introducera tre nya inkomstkällor för systemet för EU:s egna medel. Under 2023 presenterade kommissionen ett reviderat förslag om inkomstkällorna för EU:s egna medel, som innehåller revideringar av förslagen från december 2021 och ett nytt förslag om en temporär avgift som baseras på en befintlig statistisk bas som avser en ungefärlig uppskattning av företagsvinster. Enligt regeringen kan Sveriges avgift till EU både minska och öka om de nya inkomsterna införs, beroende på hur stor Sveriges andel är av medlemsstaternas totala BNI.

Bakgrund

EU:s årsbudget för 2025

Den 16 november 2024 kom Europeiska rådet och Europaparlamentet överens om EU:s årsbudget för 2025. Enligt överenskommelsen uppgår åtagandena till 199,4 miljarder euro och betalningarna till 155,2 miljarder euro. Rådet godkände formellt budgeten den 25 november, och Europaparlamentet gjorde det den 27 november 2024. Vid utskottets överläggningar om EU:s årsbudget för 2025 med statssekreterare Johanna Lybeck Lilja den 11 juni och den 7 november 2024 fick regeringen bl.a. stöd för att, liksom tidigare år, arbeta för att finansieringen ska ske genom omprioriteringar i EU-budgeten och för en så restriktiv budget som möjligt som med god marginal ryms inom de beslutade taken i den fleråriga budgetramen.

Ansvarsfrihet för genomförandet av EU:s budget för 2022

Enligt artikel 319 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska Europaparlamentet, efter rekommendation av rådet, bevilja kommissionen ansvarsfrihet för EU-budgetens genomförande. Ansvarsprövningen genomförs varje år och baseras främst på Europeiska revisionsrättens årsrapport från granskningen av genomförandet av budgeten.

Vid rådet för ekonomiska och finansiella frågor i mars 2024 antogs en rekommendation om att bevilja kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av budgeten för 2022. Sverige röstade nej till rådets förslag mot bakgrund av att kommissionen inte fick en revisionsförklaring utan kritik för alla delar av budgeten. Beslutet att rösta nej motiverades ytterligare av att revisionsrätten även konstaterade att EU-budgetens exponering för olika risker hade ökat. Regeringen lämnade tillsammans med några likasinnade medlemsstater in ett skriftligt uttalande som bifogades till rådets rekommendation.

I oktober 2024 beviljade Europaparlamentet kommissionen ansvarsfrihet för genomförandet av EU:s budget för 2022.

Europeiska revisionsrättens årsrapport för 2023

Den 10 oktober 2024 presenterade Europeiska revisionsrätten sin årsrapport om genomförandet av EU:s budget för 2023. Revisionsrätten konstaterar i rapporten att EU:s räkenskaper för budgetåret 2023 ger en rättvisande bild av EU:s finansiella ställning. Intäkterna 2023 var i alla väsentliga avseenden lagliga och korrekta, och ett uttalande lämnas av revisionsrätten utan reservation. Revisionsrätten lämnar två separata uttalanden om kostnadernas laglighet och korrekthet: dels ett uttalande med avvikande mening om budgetkostnadernas laglighet och korrekthet, dels ett uttalande med reservation om kostnaderna för faciliteten för återhämtning och resiliens.

Den uppskattade felnivån för kostnaderna uppgick till 5,6 procent, vilket ligger över gränsvärdet på 2 procent för väsentliga fel. Revisionsrätten framförde att EU-kostnader ofta är förknippade med hög risk.

Högriskkostnaderna uppgick till 64,4 procent 2023, jämfört med 66 procent 2022, men felnivån noteras till 7,9 procent 2023, jämfört med 6 procent 2022. Felen är väsentliga, och revisionsrätten lämnar därför ett uttalande med avvikande mening om EU-budgetens kostnader.

Revisionsrätten pekar även på att EU:s utestående åtaganden från EU-budgeten och Next Generation EU (NGEU) uppgick till 543 miljarder euro, mätt i slutet av 2023. Det utgjorde en ny högstanotering för utestående åtaganden. EU får låna upp ytterligare 443,6 miljarder euro fram till instrumentets slutdatum 2026. Kostnaderna för upplåningen av medel (inklusive räntor) för NGEU ska den medlemsstat som tar emot stödet stå för. Alla kostnader som är relaterade till bidrag och programtillägg finansieras av EU-budgeten.

EU-budgetens exponering, dvs. de belopp som EU-budgeten skulle kunna bli ansvarig för att betala, ökade från 248 miljarder euro 2022 till 298 miljarder euro 2023. Det berodde framför allt på upplåning till lån till medlemsstater inom faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF) och MFA-pluslån till Ukraina.

Revisionsrätten rapporterar alla misstänkta fall av oegentligheter som upptäckts till Europeiska byrån för bedrägeribekämpning (Olaf). Det förekom 20 sådana fall 2023, vilket kan jämföras med 14 fall 2022 och 15 fall 2021.

Systemet för EU:s egna medel

I december 2021 föreslog kommissionen tre nya inkomstkällor för EU-budgetens egna medel. Förslaget baserades på bidrag från EU:s handel med utsläppsrätter inom utsläppshandelssystemet (EU Emissions Trading System, EU ETS) och gränsjusteringsmekanismen för koldioxid (Carbon Border Adjustment Mechanism, CBAM) och att en andel från de största multinationella företagens residualvinst som omfördelas till EU i enlighet med OECD:s och G20:s Pelare I-avtal ska utgöra en bas för egna medel. Kommissionen anförde bl.a. att målet med förslaget var att finansiera återbetalningen av skulden för finansieringen av NGEU. Därtill hänvisades till det interinstitutionella avtal som slutits mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen i december 2020.³

Kommissionen presenterade ett nytt reviderat förslag om systemet för EU:s egna medel i juni 2023 eftersom EU:s medlemsstater inte enats om kommissionens tidigare förslag om nya egna medel. Kommissionen hänvisade även då till det interinstitutionella avtal som slöts mellan Europaparlamentet, rådet och kommissionen i december 2020. Kommissionen motiverade även i detta fall de nya förslagen med behovet av att finansiera återbetalningen av EU:s skuld för finansieringen av NGEU och anförde vidare att förslagen borde

³ Interinstitutionellt avtal mellan Europaparlamentet, Europeiska unionens råd och Europeiska kommissionen om budgetdisciplin, samarbete i budgetfrågor och sund ekonomisk förvaltning samt om nya egna medel, inbegripet en färdplan för införandet av nya egna medel (EUT L 433I, 2020-12-22, s. 28).

ändras med hänsyn till att en överenskommelse hade nåtts om klimatpaketet Fit for 55.

Den 2 juni 2022 fick utskottet information av dåvarande statssekreterare Elin Eliasson om förslaget om nya egna medel. Utskottet subsidiaritetsprövade kommissionens förslag i februari 2022 och ansåg att det inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen. I enlighet med utskottets förslag lämnade riksdagen ett motiverat yttrande till EU:s institutioner (utl. 2021/22:FiU31, rskr. 2021/22:180). Utskottet överlade senare med statssekreterare Johanna Lybeck Lilja den 7 juli 2023 om kommissionens nya reviderade förslag till nya egna medel. Vid utskottets överläggning fick regeringen stöd för sin förhandlingslinje att Sverige är principiellt emot att befogenheter på skatteområdet flyttas från medlemsstaterna till EU-nivån och därför motsätter sig att det införs nya egna medel baserade på en ny skattebas. Utskottet fick senast den 28 september 2023 information om förhandlingsläget av finansminister Elisabeth Svantesson. Utskottet subsidiaritetsprövade kommissionens förslag i september 2023 och ansåg att det inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen. I enlighet med utskottets förslag lämnade riksdagen ett motiverat yttrande till EU:s institutioner (utl. 2023/24:FiU17, rskr. 2023/24:4). Den 8 januari 2024 svarade kommissionen på riksdagens utlåtande och noterade riksdagens uppfattning (C(2024)139).

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 27. Det innebär att utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till anslag för 2025. Det innebär också att utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till bemyndigande om att ingå de ekonomiska åtaganden som följer av EU-budgeten för budgetåret 2025.

Frågor om Europeiska unionens budget

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet. Utskottet ser inte skäl att föreslå något tillkännagivande med anledning av motionsyrkandet.

Jämför reservationen (C).

Motionen

I partimotion 2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 38 framhåller motionärerna att Sverige i kommande förhandlingar om EU-budgeten ska verka för en dubblerad budget för EU:s energisamarbete. Detta för att kunna möjliggöra utbyggnad av det europeiska elnätet.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande yrkanden om regeringens prioriteringar inför förhandlingar om EU:s budget, senast i sitt yttrande till utrikesutskottet över skrivelsen om verksamheten i EU under 2023 (ytr. 2023/24:FiU2y). Utskottet ansåg att utrikesutskottet borde avstyrka yrkandet, bl.a. med hänvisning till att regeringen stämt av prioriteringarna i förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram för perioden 2021–2027 och senast inför förhandlingarna om halvtidsöversynen av budgetramen vid överläggningar med finansutskottet och genom samråd med EU-nämnden. Utrikesutskottet avstyrkte yrkandet. Riksdagen biföll utrikesutskottets förslag (skr. 2023/24:115, bet. 2023/24:UU10, rskr. 2023/24:183–184).

Näringsutskottet behandlade elnätsfrågor senast i betänkande 2023/24:NU9. Utskottet avstyrkte där motioner om elnätet med hänvisning bl.a. till att det hade initierats en omfattande översyn på EU-nivå av den gemensamma elmarknadens framtida utformning.

Pågående arbete

Den 8 mars 2022 presenterade kommissionen ett meddelande om REPowerEU – Gemensamma europeiska åtgärder för säkrare och hållbarare energi till ett mer överkomligt pris. Som uppföljning till detta meddelande och Europeiska rådets tidigare uppmaning till kommissionen att ta fram en detaljerad plan för att EU så snabbt som möjligt ska fasa ut beroende av energiimport från Ryssland så presenterade kommissionen sedan den 18 maj 2022 REPowerEU-planen. I Europeiska rådets slutsatser från april 2024 efterlystes att medlemsstaterna skulle fortsätta samarbetet i EU kring energisektorn med ambitionen att främja EU:s konkurrenskraft, för att uppnå en energiunion som också skulle främja syftet att uppnå europeisk energisuveränitet och klimatneutralitet genom en ambitiös elektrifiering och investeringar i nät, lagring och sammanlänknings av den europeiska elmarknaden. Vid rådet för transport, telekommunikation och energis möte i maj 2024 enades rådet om slutsatser om att främja hållbar elnätsinfrastruktur i EU. Regeringen samrådde med EU-nämnden den 24 maj 2024 inför rådsmötet och fick stöd för sin inriktning att välkomna diskussionen om elinfrastruktur och hur den kan bidra till att genomföra energiomställningen i EU. Samtidigt skulle regeringen verka för att hålla nere elpriserna. Regeringen ansåg att både nationella och europeiska perspektiv var viktiga för ett effektivt utnyttjande av befintliga elnät och vid planeringen av nya.

Finansutskottet har följt frågan om REPowerEU och dess finansiering. Utskottet överlade med dåvarande statssekreterare Elin Eliasson om kommissionens förslag om att genomföra REPowerEU inom faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF) den 14 juni 2022. Vid överläggningen ställde sig utskottet bakom regeringens linje att välkomna kommissionens förslag om REPowerEU-planen, mot bakgrund av Rysslands invasion av

Ukraina och EU:s medlemsstaters skyndsamma behov av att fasa ut beroendet av ryska fossila bränslen.

En överläggning om REPowerEU-planen ägde rum i näringsutskottet den 21 juni 2022. Finansutskottet fick information om frågan samma dag av dåvarande statssekreterare Therese Pelow.

Finansutskottet subsidiaritetsprövade förslaget till förordning om faciliteten för återhämtning och resiliens (RRF) i juni 2020 och ansåg att det inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet subsidiaritetsprövade sedan förslaget till ändringar i REPowerEU-kapitlet för faciliteten för återhämtning och resiliens i juni 2022 och ansåg att inte heller det förslaget stred mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottet informerades senast av finansminister Elisabeth Svantesson om genomförandet av RRF och ikraftträdandet av tilläggsförordningen för REPowerEU den 28 september 2023.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen stämt av prioriteringarna i förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram för perioden 2021–2027 och senast inför förhandlingarna om halvtidsöversynen av budgetramen vid överläggningar med finansutskottet och genom samråd med EU-nämnden. Vidare förutsätter utskottet att regeringen återkommer till utskottet inför förhandlingarna om EU:s nästa fleråriga budgetram för perioden 2028–2034.

Utskottet noterar också att regeringen vid rådsmöten i EU välkomnat diskussionen om hållbar elinfrastruktur i EU och hur den kan bidra till att genomföra energiomställningen. Utskottet konstaterar att regeringen genom det redan pågående arbetet i EU aktivt deltar i frågan om att främja både nationella och europeiska perspektiv för ett effektivt utnyttjande av befintliga elnät och vid planeringen av nya.

Därmed ser inte utskottet skäl till att föreslå något tillkännagivande till regeringen med anledning av motionsyrkandet, som därmed avstyrks.

Reservation

Frågor om Europeiska unionens budget, punkt 2 (C)

av Martin Ådahl (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 38.

Ställningstagande

Klimatomställningen är vår tids kanske största globala utmaning, och EU är det viktigaste verktyget i detta arbete. EU bör därför nyttjas i största möjliga mån för att lösa klimatkrisen och de utmaningar som följer med den. Klimatkrisen känner inga nationsgränser, och EU måste därför fortsätta att hålla en hög ambitionsnivå globalt. Jag ser med stor oro hur Sveriges regering sänker klimatambitionerna i Sverige. Klimatomställningen består av flera delar, och en del av detta är att trygga energiförsörjningen, både i Sverige och på europeisk nivå.

För att trygga energiförsörjningen i Sverige och i EU bör andelen medel i EU-budgeten som avsätts för att stärka EU:s energisamarbete och möjliggöra en utbyggnad av det europeiska elnätet dubblas. Detta bör därför prioriteras i kommande förhandlingar om EU-budgeten.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:1 Budgetpropositionen för 2025 utgiftsområde 27:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå de ekonomiska åtaganden som följer av EU-budgeten för budgetåret 2025 (avsnitt 2.8.1).
2. Riksdagen anvisar anslaget för budgetåret 2025 inom utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska unionen enligt tabell 1.1.

Motion från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kommande förhandlingar av EU-budgeten ska arbeta för en dubblerad budget för EU:s energisamarbete för att möjliggöra utbyggnad av det europeiska elnätet och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens anslagsförslag

Anslag för 2025 inom utgiftsområde 27 Avgiften till
Europeiska unionen

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag
1:1 Avgiften till Europeiska unionen	47 761 911
Summa anslag inom utgiftsområdet	47 761 911